

3. Bundessprachenamt. Professioneller Dienstleister für Bundeswehr und öffentlichen Dienst. Hurth : Wehrwaltung, 2010. S. 1-2.

Коломоєць О. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,
Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС
України

Бабіч І. А.,

Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС
України

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ФАХІВЦІВ У ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

З часів зникнення «залізної завіси» Україна як держава стрімко інтегрувалася у сучасний глобальний світ з усіма його перевагами та недоліками. Зрозуміло, що процес глобалізації передбачає не тільки інтеграцію та уніфікацію економік, культур, політики, а й значне переміщення населення. Напевне, сьогодні вже важко когось здивувати зустріччю іноземця на вулиці твого міста чи поїздом за кордон, що ще донедавна було неординарною подією в житті пересічного українця. Поряд з позитивом цей процес вносить певні проблемні моменти у діяльність правоохоронних органів, зокрема при вчинення іноземцями кримінальних правопорушень, зокрема у сфері дотримання їх прав і свобод під час кримінального процесу.

Як відомо, держава Україна у ст.1 своєї Конституції закріпила норми, згідно яких вона себе позиціонує як «демократична, соціальна, правова держава» [1, с.3]. Поняття правової держави передбачає таку форму організації державної влади, за якої верховенство в усіх сферах життя належить правовому закону [2, с.36], тобто основою якої є рівність всіх перед законом. При цьому у ч.1 ст. 24 Конституції України зазначено, що як не може бути жодних преференцій, так і не може бути утисків чи обмежень «за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [1, с. 5]. Це означає, що всі особи, які перебувають на території України, мають рівні основоположні права, захист та відновлення яких гарантовано державою.

Одним із головних чинників у цій сфері є рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальність сторін,

забезпечення обвинуваченому права на захист тощо. Зрозуміло, що в процесі розслідування кримінального правопорушення, у скоєнні якого підозрюють громадянина іноземної держави, особи без громадянства або особи, яка заявила, що не досконало володіє державною (українською) мовою, в першу чергу виникає питання залучення перекладача. Ця вимога передбачена низкою міжнародних актів, підписаних та ратифікованих Україною (ч. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [3], ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [4]), а сама процедура залучення, правовий статус перекладача тощо передбачена ст.ст. 29, 42, 56, 66, 79, 80, 83, 122, 126, 224, 327, 376, 517, 567, 581, 584 Кримінального процесуального Кодексу України (далі - КПК) [5].

Проте саме застосування на практиці законодавчих норм викликає значну кількість питань та проблем, про що зазначається у багатьох наукових працях, з цього приводу постійно точаться палкі дискусії в науковій періодиці. Саме основні з них ми хочемо навести у своїй доповіді.

Одним з перших перед слідчим суддею, судом, прокурором, слідчим (далі - слідчим) постає питання необхідності залучення перекладача. Зустрічаються випадки, коли захист обвинуваченого зловживає наданими правами, і намагається оскаржити процесуальні документи «недосконалим володінням державної мови», навіть незважаючи на те, що обвинувачений є громадянином України та навчався у закладах освіти.

Окремі проблеми постають на етапі вибору перекладача, незважаючи на те, що КПК не висуває специфічних умов до особи перекладача – «це особа, яка в порядку, передбаченому ст. 68 КПК, залучена до участі в кримінальному провадженні сторонами слідчим ... і володіє, крім мови, якою здійснюється кримінальне провадження, іншою мовою, необхідною для перекладу» [6, с.198-199]. Проте постає питання у достатній кваліфікації особи, методиці перевірки її знань тощо. Досить часто майбутній перекладач володіє досконало лише однією мовою, іншою – на розмовному (побутовому) рівні, це створює проблему як можливості оскарження дій правоохоронців в майбутньому, адже враховуючи специфіку застосування юридичної термінології це завдання на достатньому рівні не завжди можуть виконати навіть професійні перекладачі, так і проблеми розуміння процесу обвинуваченим. Необхідно враховувати той факт, що зараз йдеться про поширені мови, такі як англійська, німецька, французька тощо. Більш значні проблеми виникають у випадку переклад із

непоширених або маловживаних мов. Як приклад, можна навести факт перекладу у суді на гагаузьку мову, яка до того ж має два діалекти та мішану «говірку». Перекладачем у даному випадку було задіяно громадянина України, гагауза за національністю, який мав вищу юридичну освіту та проживає в м. Одеса. Практики зрозуміють наявність значної кількості проблем, пов'язаних лише з цим чинником. Якщо торкнутися діалектів мови, то вважаємо, що це питання можна виділити в окрему проблему, адже існують мови, в яких їх є значна кількість. Наприклад, під час допиту громадянин Грузії заявив, що не розуміє наданого перекладача, незважаючи на те, що це його співвітчизник – грузинська мова має біля 20 діалектів, і якщо на побутовому рівні вони могли порозумітися, то з перекладом юридичної термінології цього не відбулося.

Також слід пам'ятати, що навіть при формальному володінні мовою своєї національності, особи, які довгий час мешкають на території іншої держави або народилися там, можуть мати певні відмінності від загальнозживаної мови.

Ще одним проблемним прикладом може слугувати судовий процес, де обвинувачений був циганської (прийнято нині говорити – «ромської»), що є не досить вірним) національності. В якості перекладача був залучений представник цієї ж національності з вищою освітою. Зрозуміло, що сучасна ромська мова має численні діалекти, котрі більше чи менше підпали під лексичний, а також фонетичний, морфологічний і синтаксичний вплив тих мов, на теренах поширення яких вони живуть. Проте ще більш значною проблемою є залучення перекладача до особи, яка, в силу своєї малоосвідченості, низького соціального рівня володіє лише суржиком декількох мов. Зокрема, подібна ситуація спостерігається нині на Закарпатті, де тісними анклавами проживають особи, яких номінально можна віднести до ромської національності, і які розмовляють на суміші ромської, угорської, української, російської та румунської мов. Як свідчать практики, інколи під час перекладу неможливо підібрати навіть аналог терміну, велика частка пояснення пов'язана із фантазією та вмінням особи із місцевих мешканців, залучених у якості перекладача.

Крім того, досить важливим є розуміння саме перекладачем юридичних термінів на державній мові, основ кримінального процесу, оскільки тільки він зможе донести всю суть кримінального провадження до особи обвинуваченого (підозрюваного).

Отже, можна зазначити, що незважаючи на розробленість тематики існують чисельні проблеми теоретичного та практичного спрямування у процесі залучення перекладача під час кримінального процесу, які

потребують свого ґрунтового дослідження. Одним із варіантів вирішення проблеми пропонуємо передбачити у чинному законодавстві України можливість підписувати контракти з фірмами, що спеціалізуються на перекладі або ж приватними особами, надати можливість правоохоронним органам оголошувати тендер на обслуговування установи під час процесу перекладу, що б зняло непотрібне навантаження із слідчих і дозволило займатися своїми безпосередніми функціями.

Список використаних джерел

1. Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.
2. Юридична енциклопедія : У 6 т. Ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5 : П - С. 736 с.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: zakon.rada.gov.ua/go/995_043 (дата звернення: 19.04.2020).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. *Урядовий кур'єр*. 2010. №215.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». К.: Юрінком Інтер, 2013. – 376 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. За заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

Корольчук В. В.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності, Національна академія внутрішніх справ

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Нині Інтернет має колосальні інформаційні можливості і дає не менш вражаючі послуги. Інтернет створює унікальну можливість для тих, хто бажає вчитися. Сучасні інформаційні технології є ефективним інструментом, який зробив навчання індивідуально-інтерактивним.